

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

УДК 502.3:349.6:341.63

DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-5-10>

Демчук А. М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Ленгер Я. І.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного, адміністративного та
міжнародного права
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КОМПЕНСАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ШКОДИ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN COMPENSATION FOR ENVIRONMENTAL DAMAGE AND THE POSSIBILITY OF ITS INTEGRATION INTO UKRAINIAN LEGISLATION

Стаття присвячена аналізу міжнародного досвіду щодо компенсації екологічної шкоди та можливості інтеграції цього досвіду в українське законодавство. Мета дослідження – оцінити чинні міжнародні норми та механізми, які регулюють питання відшкодування екологічних збитків, та визначити можливість їх адаптації до правової системи України в умовах російської військової агресії. В ході наукового дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як порівняльний аналіз, системний підхід, узагальнення та аналіз нормативно-правових документів. Результати дослідження показують, що міжнародне екологічне право та законодавство Європейського Союзу встановлюють комплексні засади для компенсації шкоди довкіллю, які можуть слугувати прикладом для удосконалення українських норм у цій сфері. Основні міжнародні документи, такі як Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду 1993 року, Конвенція ООН з морського права 1982 року, Римський статут Міжнародного кримінального суду та Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 60/147 (2005), встановлюють обов'язки держав у питаннях відшкодування екологічних збитків. Компенсаційні механізми, такі як Компенсаційна комісія ООН (UNCC), є дієвим інструментом для відшкодування екологічних збитків, завданих під час міжнародних конфліктів. UNCC, діючи під мандатом Ради Безпеки ООН, надає фінансову підтримку постраждалим державам шляхом створення фондів за рахунок ресурсів країн, відповідальних за завдану шкоду. Україна намагається створити аналогічний механізм для відшкодування екологічних збитків, завданих війною з Росією, шляхом ініціатив зі створення Реєстру збитків та Комісії з розгляду заяв. Ці структури можуть використовувати активи держави-агресора для забезпечення фінансової підтримки відновлення екосистем, пошкоджених через військові дії. Однак реалізація таких заходів потребує узгодженості з міжнародними організаціями та підтримки ООН. Основні труднощі інтеграції міжнародних норм до українського законодавства полягають у нечітких визначеннях ключових понять та відсутності сучасних методик оцінки екологічної шкоди. Крім того, політичні фактори, зокрема право вето постійних членів Ради Безпеки ООН, можуть ускладнити ухвалення рішень щодо відповідальності Росії за екологічні збитки в Україні.

Ключові слова: екологічне право, компенсація збитків, міжнародне право, війна, екосистема.

This article analyzes international experience in environmental damage compensation and explores the possibility of integrating this experience into Ukrainian legislation. The research aims to evaluate existing international norms and mechanisms that govern the compensation for environmental damage and to assess their adaptability to Ukraine's legal system amid Russian military aggression. The study employed general scientific methods of cognition, such as comparative analysis, a systems approach, generalization, and analysis of regulatory legal documents. The findings indicate that international environmental law and European Union legislation provide comprehensive principles for environmental compensation that can serve as models for improving Ukrainian standards in this area. Key international documents,

including the 1993 Convention on Civil Liability for Damage, the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea, the Rome Statute of the International Criminal Court, and UN General Assembly Resolution No. 60/147 (2005), establish state responsibilities in environmental damage compensation. Mechanisms like the United Nations Compensation Commission (UNCC) are effective tools for compensating environmental losses incurred during international conflicts. Acting under a UN Security Council mandate, the UNCC provides financial support to affected nations by creating funds sourced from resources of the responsible countries. Ukraine is working to create a similar mechanism to compensate for environmental damage caused by the war with Russia, with initiatives to establish a Damage Register and Claims Commission. These structures may utilize the assets of the aggressor state to fund ecosystem restoration efforts for areas damaged by military actions. However, implementing such measures requires coordination with international organizations and UN support. The primary challenges in integrating international norms into Ukrainian legislation include ambiguous definitions of key concepts and the lack of modern methodologies for environmental damage assessment. Additionally, political factors, particularly the veto power of permanent UN Security Council members, may complicate efforts to hold Russia accountable for environmental damage in Ukraine.

Key words: *environmental law, damage compensation, international law, war, ecosystem.*

Постановка проблеми. Війна в Україні принесла не лише численні людські та економічні втрати, але й завдала нищівної шкоди навколишньому середовищу, яке стало мовчазною жертвою агресії. Ліси спалені або заміновані, річки та ґрунти отруєні токсичними речовинами, а природні заповідники втратили сотні видів рослин і тварин. Наслідки цієї екологічної катастрофи впливають не лише на природу, але й на продовольчу та водну безпеку населення, загрожуючи виживанню й добробуту громад на десятиліття вперед.

У сучасному міжнародному праві відсутні універсальні механізми для судового переслідування військових злочинів проти довкілля, проте прецеденти минулих конфліктів, як у випадку війни Іраку проти Кувейту, демонструють можливість створення спеціальних трибуналів і комісій з репарацій. Римський статут Міжнародного кримінального суду визнає екологічну шкоду військовим злочином, але його норми мають загальний характер і потребують конкретизації. З огляду на цю прогалину, Україна має розробити ефективні механізми притягнення Росії до відповідальності за завдану шкоду довкіллю, спираючись на власне кримінальне законодавство (стаття 441 ККУ) та міжнародні прецеденти.

Інтеграція до Європейського Союзу ставить перед Україною завдання адаптації власної правової системи до стандартів ЄС, зокрема у сфері охорони довкілля. Вивчення досвіду ЄС, де вже існують комплексні механізми для запобігання екологічним злочинам та компенсації збитків, дозволить Україні вдосконалити національні інструменти захисту природи та забезпечити належне відшкодування завданої

шкоди. Розбудова правової бази з урахуванням міжнародного досвіду стане запорукою ефективною відповідальності агресора і стабільного відновлення екосистем України після війни.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Питання екологічного відновлення України після війни розглядається у вітчизняній та міжнародній літературі. А. Єрмак та М. Вальстрем [1] пропонують концепцію «екологічного договору» для України, спрямовану на відновлення довкілля за участі міжнародної спільноти. О. Б. Загурський [2] аналізує міжнародний досвід у забезпеченні екологічної безпеки, що може бути адаптовано в українському контексті. В. О. Лук'янихін і К. Ю. Зубко [4] досліджують підходи до оцінки еколого-економічних збитків, пропонуючи удосконалення методик в Україні. С. М. Рогащ [7] та Л. Якушенко [9] акцентують на важливості зарубіжного досвіду природокористування та екологічної політики для впровадження в Україні.

Попри значну кількість наукової літератури з теми відновлення довкілля, відчувається нестача систематизованого матеріалу. Використовуючи різні методи наукового дослідження, інформація була згрупована та систематизована з метою більш комплексного розгляду теми в світлі сучасних викликів для екологічної безпеки України.

Мета статті – оцінити чинні міжнародні норми та механізми, які регулюють питання відшкодування екологічних збитків, та визначити можливість їх адаптації до правової системи України в умовах російської військової агресії.

Виклад основного матеріалу. Екологічне право Європейського Союзу є частиною право-

вої системи ЄС, яка прямо або опосередковано впливає на формування екологічного законодавства. Основою для цього законодавства є волевиявлення держав-членів, що делегують Європейському Союзу та його інституціям повноваження на створення відповідних норм. Формальними джерелами екологічного права ЄС є різні правові акти, що регулюють екологічну сферу на території ЄС. Ці акти можуть мати як обов'язковий, так і рекомендаційний характер. До формальних джерел екологічного законодавства ЄС відносяться лише ті акти, які є юридично обов'язковими для виконання [2].

Розглянемо основні міжнародні стандарти та положення, що регулюють питання компенсації екологічної шкоди [5]. Таблиця 1 ілюструє складну систему міжнародних договорів, угод та звичаєвих норм, спрямованих на забезпечення відповідальності за екологічні збитки, але зазначає наявність обмежень у їх застосуванні, особливо в контексті збройних конфліктів.

Римський статут Міжнародного кримінального суду (МКС) є основоположним документом, що регулює діяльність МКС у питаннях судочинства за міжнародними злочинами,

зокрема такими, як воєнні злочини, злочини проти людяності, геноцид, а також – опосередковано – злочини проти довкілля. Стаття 8 Статуту містить положення щодо воєнних злочинів, які можуть включати завдання шкоди довкіллю, однак формулювання цього положення доволі узагальнене [6]. Через це МКС поки що не має практики застосування даної статті у контексті захисту довкілля, і її реалізація виявилася обмеженою. Якщо Україна зможе знайти спосіб ефективного застосування цієї статті для покарання за екоцид, то це створить прецедент та може стати важливим кроком у розвитку міжнародного екологічного права [8].

Важливо також, що Римський статут передбачає можливість використання національного законодавства, якщо міжнародні стандарти є нечіткими. В Україні закон «Про охорону природного середовища» (стаття 69) передбачає, що шкода, заподіяна через порушення екологічних норм, повинна відшкодовуватися повністю, без зменшення розміру компенсації та незалежно від сплачених зборів за забруднення довкілля чи зниження якості природних

Таблиця 1

Міжнародні стандарти, які використовуються міжнародним правом для компенсації екологічної шкоди [5]

Міжнародний стандарт / Конвенція	Опис стандарту	Основні положення щодо компенсації екологічної шкоди
Конвенцією про цивільну відповідальність за шкоду (1993)	Визначає перелік шкод та їх компенсації	Визначає погіршення стану довкілля (яке компенсується в межах витрат на відновлення)
Конвенція ООН з морського права (1982)	Забезпечення захисту та збереження морського середовища	Стаття 235: Держави відповідають за забезпечення компенсації шкоди, завданої забрудненням морського середовища фізичними або юридичними особами, під їх юрисдикцією.
Римський статут Міжнародного кримінального суду	Юрисдикція щодо злочинів, вчинених під час збройних конфліктів	Стаття 8(2)(b)(iv): застосування до шкоди довкіллю під час міжнародного збройного конфлікту, з обмеженнями за критерієм пропорційності
Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 60/147 (2005)	Права жертв грубих порушень міжнародного права та гуманітарного права	Принципи включають право на: рівний доступ до правосуддя, адекватне і швидке відшкодування, доступ до інформації про механізми відшкодування
Постійний суд міжнародного правосуддя (PCIJ)	Визначення стандарту відшкодування за міжнародними зобов'язаннями	Реституція як ідеальний засіб правового захисту; коли реституція неможлива, використовується грошова компенсація
Статут ООН та Статут Міжнародного суду ООН	Мирне вирішення міжнародних спорів	Міжнародний Суд ООН розглядає спори між державами, включно з питаннями відшкодування за порушення міжнародних зобов'язань
Кодифікація звичаєвого права “Захист довкілля під час збройних конфліктів” (Комісія з міжнародного права ООН, 2022)	Принципи захисту довкілля під час збройних конфліктів	Принцип 9: міжнародно протиправна дія, що спричиняє шкоду довкіллю, тягне міжнародну відповідальність і обов'язок повної репарації. Принцип 13: заборона на методи ведення війни, що можуть спричинити широку, довготермінову та серйозну шкоду довкіллю

Джерело: систематизовано автором на основі [5]

ресурсів. Водночас постраждалі особи мають право на відшкодування втраченого прибутку протягом періоду, необхідного для відновлення здоров'я, довкілля та природних ресурсів до стану, придатного для їхнього цільового використання [4].

Щодо кримінальної відповідальності в Україні, то стаття 441 Кримінального кодексу визначає екоцид як «масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери чи водних ресурсів», що може призвести до екологічної катастрофи. Однак і це формулювання залишається нечітким – відсутні конкретні визначення «масового знищення» або «екологічної катастрофи», що ускладнює правозастосування [8].

Статут ООН та Статут Міжнародного суду ООН. Міжнародний суд ООН у своїй практиці компенсації за шкоду довкіллю використовує підхід, що ґрунтується на принципах суверенітету, причинно-наслідкового зв'язку та системної оцінки екологічних втрат. У справі «Коста-Ріка – Нікарагуа» Суд розглядав вимоги Коста-Ріки щодо відшкодування за шкоду, завдану незаконними діями Нікарагуа на її території. Після детального аналізу Суд встановив, що будівельні роботи та військова присутність Нікарагуа призвели до значних екологічних втрат, порушивши територіальний суверенітет Коста-Ріки. У своєму рішенні Суд зазначив, що екологічна шкода підлягає відшкодуванню, якщо доведено її причинно-наслідковий зв'язок з протиправними діями держави. Однак, враховуючи обмеженість доказів та масштаби впливу, Суд суттєво зменшив суму компенсації, враховуючи лише ті аспекти шкоди, які могли бути підтверджені достатніми доказами.

Враховуючи ці принципи, Україна могла б адаптувати практику Міжнародного суду ООН для організації процесу компенсацій за шкоду, завдану довкіллю під час війни. На основі прецеденту зі справи «Коста-Ріка – Нікарагуа», компенсаційний орган, створений для відшкодування Україні, ймовірно, також застосовуватиме підхід системного аналізу екологічної шкоди, враховуючи сукупний вплив на екосистему. Це дозволить обґрунтовано визначити розмір відшкодувань, підтвердивши наявність причинно-наслідкових зв'язків та застосову-

ючи принципи екологічного відновлення, зафіксовані у рішеннях Міжнародного суду ООН [5].

Компенсаційна комісія ООН (UNCC) забезпечує реєстрацію, оцінку та присудження компенсацій за екологічну шкоду та інші збитки, завдані внаслідок міжнародних конфліктів чи порушень міжнародного права. Її діяльність спрямована на відновлення довкілля та компенсацію прямих збитків, заподіяних екосистемам, ґрунтам, водним ресурсам і прибережним зонам. Комісія працює під мандатом Ради Безпеки ООН, що надає їй легітимність для прийняття рішень щодо відповідальності держав або організацій за завдану шкоду. Вона може формувати компенсаційний фонд для виплат, який фінансується з надходжень від певних ресурсів або економічної діяльності держави, що несе відповідальність за шкоду. Відсоток цих надходжень може бути встановлений відповідними резолюціями Ради Безпеки і коригуватися залежно від розміру фонду та необхідного обсягу відшкодувань [10].

Рада керуючих Компенсаційної комісії визначає механізми виплат і регулює етапи компенсаційного процесу, зокрема, розподіл коштів відповідно до бюджетних надходжень та потреб заявників. Вона може приймати рішення щодо пріоритетності виплат, адаптуючи їх до масштабу екологічної шкоди та доступних ресурсів.

Компенсаційна комісія ООН, будучи політичним органом із квазі-судовими функціями, могла б стати основою для **формування аналогічного механізму для України**, який дозволив би здійснити міжнародну правову підтримку відновлення та компенсації шкоди, завданої внаслідок агресії РФ. З огляду на багаті природні ресурси агресора, Україна може ініціювати резолюції ООН, які б закріпили створення спеціального компенсаційного фонду, наповнюваного з доходів від експорту цих ресурсів. Таке рішення могло б бути підтримане Радою Безпеки ООН як стратегія забезпечення довгострокового фінансування відновлення України через міжнародно визнаний механізм репарацій та виплат [3].

Розглянемо компенсаційний механізм в Україні. Оцінювання негативного впливу на природу, згідно Конвенції про цивільну відповідальність за шкоду, здійснюється двома під-

ходами: через фактичну оцінку завданого збитку або через витрати на запобігання можливим збиткам. Перший підхід відображає реальні збитки та витрати на ліквідацію наслідків, другий – потенційні витрати, які могли б виникнути у разі відсутності запобіжних дій [4].

Водночас оцінити екологічну шкоду повною мірою складно, оскільки не всі наслідки для природи й людини можна передбачити, а доступні розрахунки відображають лише частину реальних втрат, приблизно 30-40%. Оскільки екологічна шкода часто є незворотною або відновлюваною лише частково, компенсація може включати такі форми: природне відтворення пошкоджених ресурсів, відшкодування збитків природним компонентам, компенсація природокористувачам і витрати на поліпшення стану навколишнього середовища [4].

Наразі процес створення компенсаційного механізму для України стикається зі значними перешкодами, зокрема через складну політичну ситуацію в ООН та впливовість постійних членів Ради Безпеки, таких як Росія і Китай. Ці держави, які мають право вето, блокують ухвалення резолюцій, що могли б офіційно покласти на Росію відповідальність за шкоду, завдану агресією в Україні. Це ускладнює можливість реалізації класичної моделі компенсаційного органу, як це було у випадку з Компенсаційною комісією ООН у справі Кувейту та Іраку. Україна намагається адаптувати підходи, ініціюючи створення альтернативних міжнародних механізмів, які могли б компенсувати екологічну шкоду та інші збитки, завдані війною. Зокрема, Україна активно працює над розробкою концепції компенсаційного механізму з міжнародною підтримкою, яка включає створення *Реєстру збитків*, Комісії з розгляду заяв та компенсаційного фонду, що буде фінансуватися з активів Росії та підсанкційних осіб, причетних до агресії.

Вже 43 країни та ЄС підтримали цю ініціативу, приєднавшись до Розширеної часткової угоди про Реєстр збитків. Водночас процес залишається на етапі розробки базових правових та процедурних положень, зокрема правил розгляду заяв, класифікації категорій збитків та механізмів фінансування компенсацій. Хоча розробка механізму йде у позитивному напрям-

ку, забезпечення його повноцінного функціонування потребуватиме ще значних зусиль і часу для створення надійної правової бази та забезпечення ефективної роботи всіх структур, що братимуть участь у компенсаційному процесі.

Ще одним важливим механізмом фінансування природоохоронної діяльності є *страхування екологічних ризиків*, яке дедалі ширше використовується у світовій практиці. З огляду на зростання частоти техногенних аварій та екологічних катастроф, страхування набуває особливого значення як інструмент для пом'якшення фінансових наслідків таких подій. Екологічне страхування дозволяє застрахуватися від суттєвих збитків, які можуть сягати мільярдних сум у випадку значних екологічних інцидентів. Це забезпечує стабільні ресурси для відшкодування шкоди довкіллю, а також стимулює підприємства відповідальніше ставитися до екологічних ризиків [7].

Аналіз закордонного досвіду показує, що ефективний механізм страхування екологічних ризиків має бути гнучким і комплексним, включаючи різні взаємопов'язані елементи для покращення та збереження якості навколишнього середовища. У випадку України, інтеграція у світове економічне співтовариство та міжнародні екологічні ініціативи вимагає адаптації до сучасних економічних інструментів природоохоронного регулювання. Це передбачає розроблення нових та вдосконалення існуючих інструментів, таких як екологічне страхування, а також формування відповідної нормативно-правової бази для ефективного впровадження цього механізму. Такий підхід сприятиме підвищенню стійкості України до екологічних ризиків та забезпечить сталий розвиток природоохоронної сфери [7].

Розглядаючи міжнародний досвід компенсації екологічної шкоди та можливість його адаптації в Україні, першим ділом, щоб Україна могла ефективніше співпрацювати з *Міжнародним кримінальним судом* та впливати на розвиток міжнародного права, насамперед потрібно ратифікувати Римський статут, який Україна підписала, але досі не затвердила на національному рівні. Це розширить можливості щодо взаємодії з МКС, включно з участю у формуванні його органів та просуванні ініціатив, таких як доповнення Римського стату-

ту новим міжнародним злочином – екоцидом. Крім того, необхідно вдосконалювати національне законодавство, забезпечуючи конкретніші визначення та критерії, що дозволять ефективніше оцінювати і карати за екологічні злочини [8].

Для забезпечення успішного отримання компенсацій за екологічні збитки від Росії, українське законодавство потребує суттєвих реформ та адаптації до міжнародних стандартів.

Адаптація законодавства до міжнародних стандартів передбачає конкретизацію термінів і понять, таких як «масове знищення» або «екологічна катастрофа», що використовуються у Кримінальному кодексі України. Це дозволить більш точно класифікувати наслідки агресії та ефективніше доводити шкоду на міжнародному рівні. Переходячи до чіткішого законодавчого регулювання у сфері екологічних злочинів та шкоди природним ресурсам, Україна матиме більше шансів на успішне отримання компенсацій за екологічні збитки від агресора [8].

Наразі вітчизняні методики оцінки шкоди, як зазначають фахівці, не відповідають вимогам, що дозволили б ефективно обґрунтувати компенсаційні претензії на міжнародному рівні. Зокрема, в українському законодавстві відсутнє чітке визначення поняття «екологічна шкода», що ускладнює подання обґрунтованих позовів щодо відшкодування шкоди природним ресурсам. Чинні методики переважно базуються на обчисленні неотриманого екоподатку за забруднення, що зумовлює фокус на шкоді бюджету, а не на конкретному екологічному ресурсі, такому як атмосферне повітря, води чи ґрунти. Це створює значні труднощі при визначенні екологічних збитків як таких, що дійсно завдані природі, а не лише національній економіці [8].

Для адаптації до міжнародних стандартів Україні слід переглянути свої методики, запровадивши підходи, що вже зарекомендували себе у ЄС та США. У міжнародній практиці шкода визначається як вимірювана негативна зміна природного ресурсу чи зниження якості екосистемних послуг. Відповідно, розрахунок компенсації повинен базуватися не на розмірах недоотриманих податкових надходжень, а на витратах, потрібних для відновлення довкілля

та повернення природних ресурсів до первісного стану. Це включає обґрунтування витрат на очищення забруднених ділянок, відновлення екосистемних функцій, якість яких погіршилася, та моніторинг наслідків після здійснення заходів з реабілітації. Наприклад, для повного відшкодування збитків у випадках, подібних до забруднення підземних вод внаслідок ракетного обстрілу нафтобази, оцінка шкоди повинна враховувати витрати на оцінку масштабів забруднення, відновлення водоносного шару, а також втрати екосистемних послуг, таких як можливість користування водними ресурсами для побутових чи рекреаційних потреб [8].

Удосконалення методології оцінки збитків має також включати економічну оцінку екосистемних послуг, відновлення пошкоджених екосистем та вартість ліквідації небезпечних відходів. Міжнародні дослідження вказують на можливість застосування різних підходів до оцінки таких витрат, залежно від конкретного екологічного ресурсу чи території. Наприклад, вартість послуг екосистем, як зазначено в дослідженнях професора Аніла Маркандія, коливається від 3000 до 25 000 доларів США за гектар і залежить від типу лісів, річок, водноболотних угідь тощо. Оцінка збитків на основі таких показників дозволяє обґрунтувати необхідність значних компенсацій, оскільки втрати екосистемних послуг легко можуть досягти кількох десятків мільярдів доларів. Важливо також забезпечити застосування сучасних технологій дистанційного зондування та геоінформаційної системи для швидкої оцінки обсягів збитків, особливо в умовах, коли військові дії тривають [8].

Висновки. Отже, екологічне право Європейського Союзу та міжнародні норми щодо компенсації екологічної шкоди створюють базу для захисту довкілля на глобальному рівні. Основними міжнародними документами, що регулюють питання відповідальності за екологічні збитки, є Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду 1993 року, Конвенція ООН з морського права 1982 року, Римський статут Міжнародного кримінального суду, Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 60/147 (2005) та низка інших угод. Однак, застосування цих норм часто обмежене через відсутність конкретики та узагальнені формулювання щодо

екологічної шкоди. Компенсаційні механізми, такі як Компенсаційна комісія ООН (UNCC), забезпечують правову та фінансову підтримку для компенсації екологічних збитків, завданих унаслідок міжнародних конфліктів. UNCC, що діє під мандатом Ради Безпеки ООН, організовує фонд для відшкодування збитків за рахунок ресурсів держав, відповідальних за шкоду. Україна активно працює над створенням аналогічної структури для компенсацій від РФ, включаючи Реєстр збитків та Комісію з розгляду заяв. Основні проблеми адаптації міжнародних норм до українського законодавства пов'язані з нечіткими визначеннями ключо-

вих понять та відсутністю сучасних методик оцінки екологічної шкоди. Наприклад, у Кримінальному кодексі України терміни «масове знищення» та «екологічна катастрофа» залишаються розмитими, що ускладнює доказування екологічних злочинів на міжнародному рівні. Україна має оновити методики оцінки шкоди, орієнтуючись на підходи ЄС та США, де компенсації базуються на витратах на відновлення довкілля, а не лише на податкових втратах. Крім того, політичні труднощі, зокрема право вето постійних членів Ради Безпеки, можуть блокувати міжнародні рішення щодо відповідальності Росії за екологічні збитки в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Єрмак А., Вальстрем М. (2024). Екологічний договір для України. https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/24/65/148029c127aa3b2a3fe9f482f9226118_1707492894.pdf
2. Загурський О.Б. Міжнародний досвід забезпечення екологічної безпеки. Юридичний науковий електронний журнал, № 2, 2020. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-2/49>
3. Компенсаційна комісія ООН – перспектива фінансування відновлення довкілля в Україні після війни із рф. Огляд діяльності Компенсаційної комісії ООН. Екологія. Право. Людина, 2022. URL: <https://epl.org.ua/wp-content/uploads/2022/05/Kompensatsijna-komisiya-OON.pdf>
4. Лук'янихін В.О., Зубко К.Ю. Вітчизняний та міжнародний досвід визначення еколого-економічної шкоди від забруднення довкілля. Сумський державний університет, 2009. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/8025/1/504.doc>
5. Механізми міжнародних репарацій за екологічну шкоду: компенсаційний механізм для України. Екологія. Право. Людина, 2024. URL: <https://epl.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/Komp.-Kom.-dlya-Ukrayiny.pdf>
6. Римський статут Міжнародного кримінального суду. Законодавство України, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
7. Рогач С.М. Зарубіжний досвід регулювання сфери природокористування. Науковий вісник Ужгородського національного університету, № 26, частина 2, 2019. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/26_2_2019ua/12.pdf
8. Чи відповідь росія за зруйноване довкілля? Світ, 2024. URL: <https://svit.kpi.ua/2023/06/08/%D1%87%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%8F-%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D1%80%D1%83%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%B4%D0%BE%D0%B2/>
9. Якушенко Л. Аналіз досвіду Європейського співробітництва щодо формування і втілення інституцій та інструментів екологічної політики. НІСД, 2024. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/analiz-dosvidu-evropeyskogo-spivrobitnictva-schodo-formuvannya-i>
10. The United Nations Compensation Commission (UNCC). Micic Initiative, URL: <https://micicinitiative.iom.int/united-nations-compensation-commission-uncc-0>